

Tillväxt tagen för given

För några veckor sedan publicerade Finansdepartementet sin senaste prognos och gjorde sitt utspel inför valet i september. Studiemedlen ska försämrats och ett antal skatter kommer att höjas om Borg får bestämma. Han vill samla i ladorna inför stundande sämre tider.

På Finansdepartementets hemsida laddar jag ner prognosen som sträcker sig fem år framåt i tiden. Den innehåller ett trettiotal indikatorer, såsom sysselsättning, lagerinvestering och finansiellt sparande, men det som står på den översta raden är BNP. Och det som redovisas är förstås inte beloppet i miljarder kronor utan förändringen från föregående år, det vill säga den ekonomiska tillväxten. Det viktigaste måttet av dem alla.

Trots att jag hör och läser det så gott som dagligen borde jag inte vara förvånad, men jag kan ändå inte sluta att förundras inför denna fixering vid den ekonomiska tillväxten. Det finns ju ingen som på ett seriöst sätt hävdar att den skulle vara ett mått på välfärd.

Studier av välmående och lycka visar att dessa följde BNP upp till den nivå vi nådde på 1960-talet, sedan planar kurvorna ut. De senaste årtiondena har vi, medan BNP stadigt ökat, sett en svag men statistiskt säkerställd förändring. Vi mår idag något sämre än vad vi gjorde för 50 år sedan.

En som förstod detta var Robert Kennedy som 1968 uttryckte det väl: *”BNP mäter inte vårt intellekt eller vårt mod, inte vår visdom, inte hur vi lär oss, inte heller vårt medkännande eller vår hengivenhet till vårt land. Det mäter allting, kort sagt, utom det som gör livet värt att leva.”*

Och lika lite som att den ekonomiska tillväxten skulle vara ett framgångsmått går det att hävda att den – ens om den hade varit något att sträva efter – skulle varit möjlig. Att som ett retoriskt knep sätta adjektivet ”hållbar” framför förändrar ingenting i sak.

Hur ska man förhålla sig till den politiker som talar om ”hållbar tillväxt”? Om det sägs någon enstaka gång finns all anledning att visa overseende, alla gör vi misstag, men om det upprepas och om det förekommer i skrift, i all synnerhet om det har plats i en valplattform, ett strategidokument eller någon annan skrift där orden har vägts på guldväg, ja då ska man passa sig.

Min enkla slutsats är att den beslutsfattare som med uppsåt talar om ”hållbar tillväxt” antingen ljuger, hycklar eller inte har förstått det mest grundläggande.

Stellan Tengroth